

**IDIOMALARNI O'RGATISHDA AUTENTIK MATERIALLARNING
MUHIMLIGI**

Polvanova Makhzuna Farxadovna

O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti, o'qituvchi

makhzuna.polvanova@mail.ru

+998901754714

***Annotatsiya.** Ushbu maqola autentik materiallarning til o'rganishda, xususan, idiyomatik ifodalarni o'rgatishda qanday muhim rol o'ynashini tahlil qiladi. Tadqiqotda autentik matnlarning til o'rganishga foydasi, ularni idiyomatik ifodalarni o'rgatishda qanday ishlatish mumkinligi haqida fikrlar bildirilib, ushbu materiallar til o'rgatishda samarali natijalar berishi mumkinligi ko'rsatiladi. Shuningdek, autentik materiallarning o'qituvchilar va talabalar tomonidan birgalikda yaratilishi kerakligi haqida tavsiyalar beriladi.*

***Kalit so'zlar:** Autentik materiallar, idiyomatik ifodalar, autentiklik, o'qitish metodikasi, til o'qitish jarayoni, materiallarining moslashuvi*

Kirish

"Autentik" tushunchalarining ta'riflari va ularning til o'rganishga tatbiq qilinishi so'nggi o'n yilliklar davomida keng muhokama qilinmoqda. Widdowsonning ta'kidlashicha, autentik matnlarni til o'rganishda ishlatish paradoks bo'lib, chunki til o'z kontekstidan chiqarilganda uning autentikligi yo'qoladi. U shunday deb qo'shadi: "Haqiqiylik" matnda emas, balki matn ma'lum kontekstual shartlarga mos ravishda yaratilganligi bilan bog'liqdir. Bu shartlar takrorlanmasligi bilan haqiqiylik yo'qoladi. Uning fikriga ko'ra, autentiklik til ishlab chiqaruvchisi niyati va til oluvchisi talqinining uyg'unligiga bog'liq bo'lib, bu uyg'unlik odatda umumiy bilimlar orqali amalga oshiriladi. Bunday autentiklik ta'rifi Buyuk Britaniya, AQSh yoki Kanadadagi ingliz tili o'qitishiga mos bo'lishi mumkin, ammo ingliz matnlari o'z original ishlab chiqaruvchilarining kontekstlaridan tashqarida

ishlatilsa, tilning autentikligi muammo bo'lib qoladi. Shunday qilib, agar biz UsWLUda autentik materiallarni ishlatsak, bu talabalar uchun foydali va qiziqarli bo'ladi.

An'anaviy ravishda, autentiklik ikki holatli tushuncha sifatida qaralgan va til o'rganish materiallari yoki autentik, yoki inauthentic (soxta) deb tasniflangan. Shu bilan birga, ba'zi materiallar o'rtacha holatda joylashgan deb nomlangan. Bu autentik materiallarni tasniflash cheklangan edi. Biroq, ba'zi ilmiy doiralarda input autentikligi modeli ko'p qirralik bo'lib, til darslarining turli bosqichlariga tatbiq qilinishi mumkin. Ular autentiklikning bir necha darajalari mavjudligini ta'kidlaydilar, chunki ular buni ikki holatli tushuncha deb bilmaydilar va amaliyotda to'liq autentiklikni sinfda amalga oshirish mumkin emas deb hisoblaydilar. Ushbu modelda haqiqiy input autentikligi, o'zgartirilgan input autentikligi, moslashtirilgan input autentikligi, stimulyatsiya qilingan input autentikligi va inauthentic materiallar mavjud. Har bir tilda bevosita tushunilishi mumkin bo'lmagan frazalar yoki gaplar mavjud. Agar siz frazaning barcha so'zlarining ma'nosini bilsangiz va frazaning grammatikasini to'liq tushunsangiz ham, frazaning ma'nosi hanuz tushunarsiz bo'lishi mumkin. Bunday fraza yoki gap idiyomatik deb ataladi. Aslida, idiyomalarni o'rganish til o'rganishning asosiy jihatlaridan biridir. Ammo ko'pincha bu o'rgatish talabalar ilg'or darajaga yetguncha kechiktiriladi. Aksariyat talabalar idiyomatik ifodalarni o'rganishga juda qiziqadilar, shuning uchun ularni ilg'or darajalarga yetguncha o'rganishni kechiktirish noto'g'ri qaror bo'ladi. Biz shunday deb ayta olamizki, idiyomalarni o'rgatish uchun mos materiallarning etishmasligi talabalarga ularni o'rganishni qiyinlashtiradi.

Asosiy qism

Ushbu tadqiqot birinchi va ikkinchi kurs talabalariga idiyomatik ifodalarni o'rgatishda autentiklikni o'rgatish bo'yicha ko'p qirralik input autentikligi va haqiqiy input autentikligi orasidagi bo'shliqni to'ldirishga harakat qildi. Ushbu tadqiqotda UsWLUning birinchi va ikkinchi kurs talabalariga idiyomatik ifodalarni samarali o'rgatish uchun autentiklikni qanday o'rgatish mumkinligini aniqlashga urinishlar amalga oshirildi. Matnlar autentik deb ataladi, chunki ular tilni tabiiy holatda

ishlatishning namunalari hisoblanadi. Bunday materiallar ko'pincha darsliklar va boshqa maxsus ishlab chiqilgan o'quv materiallariga qaraganda tilni ishlatishning yanada haqiqatga yaqin va tabiiy misollarini o'z ichiga olgan deb hisoblanadi. Widdowson autentiklik va haqiqiylik tushunchalari o'rtasida muhim terminologik farqni ta'kidlaydi. Unga ko'ra, haqiqiylik o'z navbatida matnning xususiyatidir va mutlaq sifatga ega. Autentiklik esa matn va o'quvchi o'rtasidagi munosabatning xususiyatidir va to'g'ri javobni anglatadi. Autentiklik tushunchasining asosi, shunday qilib, materialning o'ziga emas, balki foydalanuvchi va matn o'rtasidagi o'zaro ta'sirga tegishlidir.

Boshqacha aytganda, autentiklik talqin qilish jarayonida amalga oshirilishi mumkin bo'lgan bir narsa bo'lib, uni o'quvchining ishtiroki darajasi bilan baholash mumkin. Bu da'vo "kim uchun autentik?" degan savolni keltirib chiqardi - o'qituvchi, o'quvchi yoki materiallar yozuvchisi uchunmi? Ushbu tushuncha pedagogik kontekstda muhim oqibatlariga ega, chunki bu, materialning "haqiqiy" muhitda yuzaga kelganiga qaraganda, matn bilan nima qilishimiz va bu bilan nima muhimligini anglatadi. Shuningdek, material yozuvchilari va o'qituvchilarga talabalar uchun autentik materiallar taqdim etish uchun tez-tez bosim o'tkaziladi. Bu, "autentiklik darsliklar yoki dars rejasi bilan sinfga olib kelinmaydi, balki o'qituvchi va talabalar tomonidan doimiy va ongli ravishda amalga oshirilishi kerak bo'lgan maqsaddir," deb ta'kidlaydi. Shunday qilib, autentiklik o'quvchilar va o'qituvchilarning ta'lim jarayonida amalga oshirgan autentifikatsiya harakatlari natijasidir. Shuningdek, sinf o'rganish uchun yaramas joy bo'lib tuyulishi mumkin, ammo sinf, teatr kabi yaratilgan kontekstlar joyi bo'lishi mumkin, bu erda o'quvchilar jamoasi o'zlarining tasavvur qilingan dunyolarida yashaydi va harakatlanadi va ular uchun maqsadli va haqiqiy bo'ladi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, autentik matnlar bilan mazmunli aloqada bo'lish, kommunikativ va strategik kompetensiyani rivojlantirish uchun oldindan shart bo'lib, autentik matnlar o'quvchilar o'rtasidagi interaktiv muzokaralar orqali yaratilishi mumkin. Shuni ta'kidlash kerakki, autentik materiallar - bu asosan o'quv

maqsadlari uchun ishlab chiqilgan yozilgan yoki gapirilgan matnlardir. Ushbu xulosaga asoslanib, o'qituvchilarga o'qitish jarayonida amaliy va foydali darslar o'tkazish uchun turli xil autentiklik turlariga, xususan, stimulyatsiya qilingan yoki inautentik materiallarga e'tibor berish kerakligi taklif qilinishi mumkin. Bundan tashqari, o'quvchilarning malakasiga moslashish uchun o'quv materiallarining mazmuni o'zgartirilishi va hatto soddalashtirilishi kerak. Shunday qilib, idiomalar tilning ajralmas qismidir, bu bizning nutqimizni yanada rang-barang va autentik qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Riehemann, Susanne Z. Constructional Approach to Idioms and Word Formation. - Diss. Stanford University, 2001.-p.60.
2. Fernando Chitra and Widdowson Idioms and Idiomaticity. - Oxford: Oxford University Press, 1996. 126 p.
3. Seidl, Jennifer. English Idioms. - Oxford: Oxford University Press, 1988.-p.34.